

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 2. martā*

Lieta C-135/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Bundesverwaltungsgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 18. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 3. aprīlī, tiesvedībā

Janko Rottmann

pret

Freistaat Bayern.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], E. Levits un P. Linda [*P. Lindh*], tiesneši K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], E. Juhāss [*E. Juhász*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents) un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerālvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 21. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- J. Rotmana [*Rottmann* vārdā] — V. Mengs [*W. Meng*], profesors, un H. Heinholds [*H. Heinhold*], *Rechtsanwalt*,
- *Freistaat Bayern* vārdā — J. Mēlers [*J. Mehler*] un M. Nise [*M. Niese*], *Oberlandes-anwältin*,
- Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*], N. Grafs Victums [*N. Graf Vitzthum*] un B. Kleins [*B. Klein*], pārstāvji,
- Beļģijas valdības vārdā — L. van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāve,
- Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,
- Igaunijas valdības vārdā — L. Uibo [*L. Uibo*], pārstāvis,

- Grieķijas valdības vārdā — K. Georgiadis [*K. Georgiadis*], kā arī S. Aleksandridu [*S. Alexandridou*] un G. Papagiani [*G. Papagianni*], pārstāvji,
- Latvijas valdības vārdā — E. Eihmane, U. Dreimanis un K. Drēviņa, pārstāvji,
- Austrijas valdības vārdā — E. Rīdls [*E. Riedl*] un T. Filepa [*T. Fülöp*], pārstāvji, kuriem palīdz H. Eberveins [*H. Eberwein*], eksperts,
- Polijas valdības vārdā — M. Dovgelevičs [*M. Dowgielewicz*], pārstāvis,
- Eiropas Kopienų Komisijas vārdā — S. Grīnheida [*S. Grünheid*] un D. Maidani [*D. Maidani*], pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2009. gada 30. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz EK līguma noteikumu par Eiropas Savienības pilsonību interpretāciju.

- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp J. Rotmanu un *Freistaat Bayern* [Bavārijas brīvvalsti] saistībā ar to, ka šī pēdējā atņēma prasītāja pamata prāvā naturalizācijas kārtībā iegūto pilsonību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Līguma par Eiropas Savienību Nobeiguma akta (OV 1992, C 191, 98. lpp.) pielikumā dalībvalstu pievienotās Deklarācijas Nr. 2 par dalībvalstu pilsonību redakcija ir šāda:

“Konference dara zināmu, ka visos gadījumos, kad Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā ir pieminēti dalībvalstu pilsoņi, jautājumu par to, vai kādai personai ir dalībvalsts pilsonība, izšķir, atsaucoties vienīgi uz attiecīgās dalībvalsts tiesībām. [...]”

- 4 Edinburgā 1992. gada 11. un 12. decembrī rīkotajā Eiropadomes sanāksmē valstu un valdību vadītāju pieņemtā lēmuma par dažiem jautājumiem, kurus sakarā ar Līgumu par Eiropas Savienību bija izvirzījusi Dānija (OV 1992, C 348, 1. lpp.), A daļā ir noteikts:

“Eiropas Kopienas dibināšanas līguma otrās daļas noteikumos par Savienības pilsoņu dalībvalstu pilsoņiem tiek piešķirtas papildu tiesības un aizsardzība, kā paredzēts

minētajā daļā. Tās nekādi neaizstāj valsts pilsonību. Jautājumu par to, vai personai ir dalībvalsts pilsonība, izšķir, atsaucoties vienīgi uz attiecīgās dalībvalsts tiesībām.”

Valstu tiesiskais regulējums

Vācijas tiesiskais regulējums

- 5 Vācijas Pamatlikuma 16. panta 1. punktā ir noteikts:

“Vācijas pilsonību nevar atņemt. Pilsonības zaudēšana var notikt tikai saskaņā ar likumu un gadījumā, ja tā notiek pret ieinteresētās personas gribu, tikai tad, ja tādējādi tā nekļūst bezvalstnieks.”

- 6 Likuma par pilsonību (*Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz*) 8. pantā redakcijā, kas bija piemērojama līdz 1999. gada 31. decembrim, tika noteikts:

“Vācijas teritorijā uz dzīvi iekārtojušos ārvalstnieku pēc viņa lūguma var naturalizēt federālā zeme, kuras teritorijā viņš dzīvo, ja:

1. [..]

2. viņš neatbilst Likuma par ārvalstniekiem [(*Ausländergesetz*)] 46. panta 1.–4. punktā un 47. panta 1. vai 2. punktā paredzētajiem izraidīšanas nosacījumiem,

3. vietā, kur viņš iekārtojies uz dzīvi, viņš ir atradis patstāvīgu mājokli vai darbu.

[..]”

7. Saskaņā ar pamata prāvā piemērojamajām Vācijas tiesību normām par pilsonību ārvalstnieka naturalizācijas priekšnosacījums bija viņa atteikšanās no līdzšinējās pilsonības vai tās zaudēšana.

8. Bavārijas Federālās zemes Administratīvā procesa likuma (*Bayerisches Verwaltungsverfahrensgesetz*) 48. panta 1. un 2. punkta redakcija ir šāda:

“(1) Nelikumīgs administratīvs akts, pat ja tas kļuvis nepārsūdzams, var tikt pilnībā vai daļēji atcelts attiecībā uz nākotni vai ar atpakaļejošu spēku. [..]

(2) Nelikumīgs administratīvs akts, ar kuru noteikts vienreizējs vai regulārs piešķirums naudā vai dalāms piešķirums natūrā, vai tā nosacījums, nevar tikt atcelts tiktāl, ciktāl saņēmējs paļaujas uz šā administratīvā akta esamību un, apsverot sabiedrības intereses un tā atcelšanu, viņa paļāvība tiek atzīta par aizsargājamu. [..] Saņēmējs nedrīkst atsaukties uz paļāvību [..], ja viņš

1. administratīvā akta pieņemšanu ir panācis ar viltu, draudiem vai kukuļošanu,
2. administratīvā akta pieņemšanu ir panācis, sniedzot būtībā nepareizas vai nepilnīgas ziņas,
3. zināja par administratīvā akta nelikumību vai par to nezināja aiz rupjas neuzmanības.

[Šajos] gadījumos [...] administratīvo aktu parasti atceļ ar atpakaļejošu spēku.”

Austrijas tiesiskais regulējums

- 9 Likuma par pilsonību (*Staatsbürgerschaftsgesetz, BGBl. 311/1985*; turpmāk tekstā — “*StbG*”) 27. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ikviens, kurš iegūst ārvalsts pilsonību pēc sava lūguma, sakarā ar viņa sniegtām ziņām vai ar viņa izteiktu piekrišanu, zaudē Austrijas pilsonību, ja vien viņam nav īpaši piešķirtas tiesības [to] saglabāt.”

- 10 Atļaujai saglabāt Austrijas pilsonību saskaņā ar *StbG* 28. panta 1. punkta 1. apakšpunktu vajadzīgs, lai tās saglabāšana atbilstu Austrijas Republikas interesēm

izpildījuma dēļ, ko attiecīgā persona jau ir veikusi vai kuru minētā dalībvalsts var no viņas gaidīt, vai ievērojot īpašus vērā ņemamus apsvērumus.

¹¹ No Austrijas valdības apsvērumiem izriet, ka, naturalizācijas valsts tiesību sistēmā *ex nunc* vai *ex tunc* zaudējot naturalizācijas kārtībā iegūto ārvalsts pilsonību, atbilstoši Austrijas tiesībām ieinteresētā persona, kura sakarā ar šīs ārvalsts pilsonības iegūšanu zaudējusi Austrijas pilsonību, automātiski neatgūst Austrijas pilsonību ar atpakaļejošu spēku.

¹² Minētā valdība norāda, ka šādā gadījumā Austrijas pilsonību var iegūt no jauna tikai ar administratīvu lēmumu un tikai tad, ja ir izpildīti *StbG* 10. un nākamajos pantos tam paredzētie nosacījumi.

¹³ *StbG* 10. pantā redakcijā, kas stājās spēkā 2006. gada 23. martā, ir noteikts:

“(1) Ja vien šajā federālajā likumā nav noteikts citādi, pilsonību ārvalstniekam var piešķirt tikai

1. ja viņš likumīgi un nepārtraukti uzturējies federālajā teritorijā vismaz desmit gadus un ja viņš tur ir iekārtojies uz dzīvi vismaz piecus gadus;
2. ja viņš nav ticis notiesāts ar brīvības atņemšanu kādā valsts vai ārvalsts tiesā par vienu vai vairākiem tišiem pārkāpumiem, [..]

3. ja viņš nav ticis notiesāts ar brīvības atņemšanu kādā valsts tiesā par kādu finanšu pārkāpumu;
4. ja pret viņu nav ierosināta krimināllieta kādā valsts tiesā [saistībā ar] tišu pārkāpumu vai finanšu pārkāpumu, par kuru var sodīt ar brīvības atņemšanu;

[..]

(2) Pilsonību ārvalstniekam nevar piešķirt:

[..]

2. ja viņš ir ticis vairākkārt notiesāts par īpašas smaguma pakāpes nopietnu administratīvu pārkāpumu, [..]

[..]

(4) Nosacījums, kas paredzēts 1. punkta 1. apakšpunktā, [tāpat kā] 2. punkta 2. apakšpunktā minētais piešķiršanas šķērslis [..] [nav] piemērojami

1. federālajā teritorijā dzīvojošam ārvalstniekam, kuram pilsonība bijusi vismaz nepārtrauktus desmit gadus un kurš to zaudējis kā citādi, nevis atņemšanas ceļā [..];

[..].”

Starptautiskās tiesības

Vispārējā cilvēktiesību deklarācija

- ¹⁴ Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 1948. gada 10. decembrī pieņemtās Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15. pantā ir noteikts:

“1. Ikvienam ir tiesības uz pilsonību.

2. Nevienam patvaļīgi nedrīkst atņemt tā pilsonību vai atteikt tiesības mainīt savu pilsonību.”

Konvencija par apatrīdisma samazināšanu

- 15 Konvencijas par apatrīdisma samazināšanu, kas noslēgta Ņujorkā 1961. gada 30. augustā un stājusies spēkā 1975. gada 13. decembrī, 7. panta redakcija ir šāda:

“1. a) Ja Līgumslēdzējas valsts likums pieļauj atteikšanos no pilsonības, tad šāda atteikšanas nedrīkst kļūt par pamatu pilsonības zaudēšanai, ja persona neiegūst citas valsts pilsonību;

[..]

2. Līgumslēdzējas valsts pilsonis, kas griežies ar lūgumu par naturalizāciju kādā ārvalstī, nezaudē savu pilsonību, ja viņš neiegūst šās ārvalsts pilsonību vai atbilstošu apstiprinājumu tam.

3. [Ievērojot šā panta 4. un 5. punktā noteikto], Līgumslēdzējas valsts pilsonis nezaudē savu pilsonību, [ja tam tādējādi būtu jākļūst] par apatridu, sakarā ar izbraukšanu no [savas pilsonības] valsts, uzturēšanos ārvalstīs, neregistrēšanos vai kāda cita līdzīga iemesla dēļ.

4. [Naturalizētas personas pilsonības zaudēšanas pamatā var būt apstāklis, ka tā uzturas ārvalstīs laikposmu, kura Līgumslēdzējas valsts noteiktais ilgums nedrīkst būt mazāks par nepārtrauktiem septiņiem gadiem, ja ieinteresētā persona nepaziņo atbildīgajām valsts iestādēm par vēlēšanos saglabāt savu pilsonību].

[..]

6. Izņemot [šajā pantā paredzētos apstākļus], persona [nevar zaudēt] Līgumslēdzējas valsts pilsonību, ja pilsonības zaudēšana padarītu personu par [apatrīdu] neatkarīgi no tā, ka citi šās Konvencijas [noteikumi] tiešu aizliegumu šādai pilsonības zaudēšanai neparedz.”

16 Tās pašas konvencijas 8. pantā ir noteikts:

“1. Līgumslēdzēja valsts neatņems personai pilsonību, ja tas padara šo pilsoni par apatrīdu.

2. Neņemot vērā šī panta 1. punkta noteikumu, Līgumslēdzēja valsts var atņemt pilsonību personai:

a) pastāvot apstākļiem, kuros saskaņā ar 7. panta 4. un 5. punkta nosacījumiem persona var zaudēt pilsonību;

b) tajos gadījumos, kad pilsonība iegūta, [sniedzot nepatiesas ziņas vai ar viltu].

[..]

4. [Tiesības atņemt pilsonību šī panta 2. un 3. punktā noteiktajos apstākļos Līgumslēdzēja valsts izmanto tikai saskaņā ar likumu], kurā ir jābūt noteiktām arī personas tiesībām uz objektīvu jautājumu izskatīšanu tiesā vai citās neatkarīgās valsts iestādēs.”

- ¹⁷ Šīs pašas konvencijas 9. pantā ir noteikts, ka līgumslēdzējas valstis neatņem pilsonību nevienai personai vai personu grupai rases, etniskās izcelsmes, reliģiskās pārliecības vai politisko principu dēļ.

Eiropas Konvencija par pilsonību

- ¹⁸ 1997. gada 6. novembra Eiropas Konvencija par pilsonību ir noslēgta Eiropas Padomē un stājusies spēkā 2000. gada 1. martā. Kopš pēdējās minētās dienas tā ir piemērojama Austrijā un 2005. gada 11. maijā to ratificēja Vācijas Federatīvā Republika. Šīs konvencijas 3. pantā ir noteikts:

“1. Katra valsts saskaņā ar savu likumu pati nosaka, kas ir tās pilsoņi.

2. Citas valstis atzīst šo likumu, ja vien tas atbilst starptautiskajām konvencijām, kurām tās ir pievienojušās, starptautiskajām precedenta tiesībām un vispāratzītajiem pilsonības tiesību principiem.”

19 Minētās konvencijas 4. pantā ir paredzēts:

“Ikvienas līgumslēdzējas valsts noteikumiem attiecībā uz pilsonību ir jābalstās uz šādiem principiem:

- a) ikvienam ir tiesības uz pilsonību;
- b) jāvairās no bezvalstniecības;
- c) nevienam nedrīkst patvaļīgi atņemt pilsonību;

[..].”

20 Šīs pašas konvencijas 7. panta redakcija ir šāda:

“1. Līgumslēdzēja valsts neparedz savās iekšējās tiesībās pilsonības zaudēšanu *ex lege* vai pēc līgumslēdzējas valsts iniciatīvas, izņemot šādus gadījumus:

- a) brīvprātīga citas valsts pilsonības iegūšana;

- b) līgumslēdzējas valsts pilsonības iegūšana viltus ceļā, sniedzot nepatiesu informāciju vai noklusējot jebkuru būtisku faktu, kas attiecas uz pretendentu;

[..]

3. Līgumslēdzēja valsts savās iekšējās tiesībās [nedrīkst paredzēt] šīs valsts pilsonības zaudēšanu šā panta 1. un 2. punktā minētajos gadījumos, ja persona tādējādi kļūtu bezvalstnieks, izņemot gadījumus, kuri minēti šā panta 1. punkta "b" apakšpunktā."

- ²¹ Eiropas Konvencijas par pilsonību 9. pantā ir noteikts, ka tajos gadījumos un pastāvot tiem nosacījumiem, kas paredzēti valsts iekšējās tiesības, ikviena līgumslēdzēja valsts veicina savas pilsonības atgūšanu tiem bijušajiem pilsoņiem, kuri likumīgi un pastāvīgi uzturas tās teritorijā.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- ²² Prasītājs pamata prāvā ir dzimis Grācā [*Graz*] (Austrija) un piedzimstot sākotnēji bija Austrijas Republikas pilsonis.
- ²³ 1995. gadā viņš pārcēlās uz dzīvi Minhenē (Vācija) pēc tam, kad viņu bija pratinājusi *Landesgericht für Strafsachen Graz* (Grācas Krimināllietu apgabaltiesa) izmeklēšanā, kas attiecībā uz viņu bija uzsākta sakarā ar (viņa noliegtām aizdomām) par krāpšanu vainu pastiprinošos apstākļos saistībā ar aroddarbību.

- ²⁴ 1997. gada februārī *Landesgericht für Strafsachen Graz* attiecībā uz prasītāju pamata prāvā izdeva valsts apcietināšanas orderi.
- ²⁵ 1998. gada februārī viņš lūdza viņam piešķirt Vācijas pilsonību. Naturalizācijas procedūras gaitā viņš nenorādīja, ka attiecībā uz viņu Austrijā tiek veikta izmeklēšana. Ar 1999. gada 25. janvāri datētais naturalizācijas dokuments viņam tika izsniegts 1999. gada 5. februārī.
- ²⁶ Prasītājam pamata prāvā naturalizējoties Vācijā, atbilstoši Austrijas tiesībām viņš zaudēja Austrijas pilsonību.
- ²⁷ 1999. gada augustā Grācas pilsētas iestādes informēja Minhenes pilsētu, ka prasītājs pamata prāvā tiek meklēts ar minētajā pilsētā izdotu apcietināšanas orderi. Turklāt 1999. gada septembrī Austrijas prokuratūra Minhenei cita starpā paziņoja, ka prasītājs pamata prāvā jau 1995. gada jūlijā kā apsūdzētais ticis nopratināts *Landesgericht für Strafsachen Graz*.
- ²⁸ Ievērojot šos apstākļus, *Freistaat Bayern* pēc prasītāja pamata prāvā uzklaušanās 2000. gada 4. jūlija lēmumā nolēma ar atpakaļejošu spēku atņemt naturalizācijas kārtībā iegūto pilsonību tāpēc, ka viņš bija noklusējis, ka attiecībā uz viņu Austrijā tiek veikta tiesas izmeklēšana, un tādējādi Vācijas pilsonību bija ieguvis ar viltu. Vācijā naturalizācijas kārtībā iegūtās pilsonības atņemšana vēl nav galīgi stājusies spēkā tāpēc, ka prasītājs pamata prāvā cēlis prasību šo lēmumu atcelt.
- ²⁹ Apelācijas instancē *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* (Bavārijas Administratīvā tiesa) 2005. gada 25. oktobra spriedumā nosprieda, ka prasītāja pamata prāvā naturalizācijas kārtībā iegūtās pilsonības atņemšana, pamatojoties uz Bavārijas Administratīvā procesa likuma 48. panta 1. punkta pirmo teikumu, ir saderīga ar Vācijas

tiesībām, pat ja šīs atņemšanas rezultātā, līdzko tā kļuvusi nepārsūdzama, ieinteresētajai personai būtu jākļūst bezvalstniekam.

- 30 Ar prasītāja pamata prāvā "Revision" kārtībā iesniegto sūdzību, kuru pašreiz izskata *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā Administratīvā tiesa), tiek pārsūdzēts 2005. gada 25. oktobra spriedums.
- 31 Iesniedzējtiesa norāda, ka prasītāja pamata prāvā naturalizācijas kārtībā ar viltu iegūtā pilsonība bija jau sākotnēji nelikumīga un tādēļ atbildīgās Vācijas iestādes to varēja atcelt, īstenojot savu rīcības brīvību. Tā norāda, ka saskaņā ar atbilstīgajām Austrijas tiesību normām, proti, *StbG*, prasītājs pamata prāvā pašreiz neatbilst nosacījumiem tūlītējai Austrijas pilsonības atgūšanai.
- 32 Savā spriedumā *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* bija norādījusi, ka gadījumā, ja sakarā ar naturalizācijas kārtībā ar viltu iegūtās pilsonības atņemšanu persona kļūst bezvalstnieks un līdz ar to zaudē Savienības pilsonību, Tiesas 1992. gada 7. jūlija spriedumā lietā C-369/90 *Micheletti* u.c. (*Recueil*, I-4239. lpp.) noteiktās atrunas — saskaņā ar kuru dalībvalstīm sava kompetence pilsonības jomā jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, — ievērošanai pietiktu ar to vien, ka Vācijas atbildīgā iestāde, īstenojot savu rīcības brīvību, ņemtu vērā sakarā ar šo Savienības pilsonību piešķirto tiesību nozīmi. Pēc minētās tiesas domām, pieņemot, ka Savienības tiesībās pastāv pienākums neatņemt naturalizācijas kārtībā ar viltu iegūtu pilsonību, tiktu pašos pamatos skartas EKL 17. panta 1. punktā atzītās dalībvalstu suverēnās tiesības noteikt savu pilsonības tiesību piemērošanas kārtību.
- 33 Savukārt iesniedzējtiesa uzskata, ka šīs iepriekš minētajā spriedumā lietā *Micheletti* u.c. izdarītās atrunas nozīme un tvērums Tiesas judikatūrā vēl neesot izskaidroti. Tiesa no šīs atrunas esot vienīgi secinājusi principu, saskaņā ar kuru dalībvalsts

nedrīkst ierobežot citas dalībvalsts pilsonības piešķiršanas sekas, šīs pilsonības atzīšanu pakārtojot papildu nosacījumam, lai izmantotu EK līgumā paredzētu pamatbrīvību. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nav pietiekami skaidrs, vai bezvalstnieka statuss un iepriekš likumīgi iegūtas Savienības pilsonības zaudēšana saistībā ar naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu ir saderīgi ar Savienības tiesībām un it īpaši ar EKL 17. panta 1. punktu.

³⁴ Pēc iesniedzējtiesas domām, ir vismaz iespējams, ka Austrijas Republikai kā prasītāja pamata prāvā sākotnējās pilsonības dalībvalstij atbilstoši Savienības lojālas sadarbības principam un ņemot vērā Konvencijā par apatridisma samazināšanu noteiktās vērtības, kā arī Eiropas Konvencijas par pilsonību 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu, būtu pienākums savas valsts tiesības interpretēt un piemērot vai tās pielāgot tādējādi, lai novērstu attiecīgās personas kļūšanu par bezvalstnieku gadījumā, ja, kā tas noticis pamata prāvā, šai personai, iegūstot ārvalsts pilsonību, nav bijis ļauts saglabāt savu sākotnējo pilsonību.

³⁵ Šajos apstākļos *Bundesverwaltungsgericht* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai ar Savienības tiesībām netiek pieļautas Savienības pilsonības (kā arī ar to saistīto tiesību un pamatbrīvību) zaudēšanas tiesiskās sekas, kas izriet no tā, ka naturalizācijas kārtībā ar viltu iegūta kādas Savienības dalībvalsts (Vācijas Federatīvās Republikas) pilsonība atbilstoši [attiecīgās valsts] tiesībām tiek likumīgi atņemta un tā rezultātā attiecīgā persona kļūst bezvalstnieks tāpēc — kā tas ir prasītāja [pamata prāvā] gadījumā —, ka tā neatgūst viņai sākotnēji bijušo [citas dalībvalsts (Austrijas Republikas)] pilsonību, ņemot vērā [tās] piemērojamās tiesību normas?

- 2) [Apstiprinošas atbildes gadījumā], vai dalībvalstij [..], kura Eiropas Savienības pilsoni ir naturalizējusi un tagad [šo] naturalizācijas kārtībā iegūto pilsonību vēlas atņemt [tāpēc, ka tā iegūta ar viltu], jāatturas to darīt, ja vai ciktāl sekas tam būtu [..] Savienības pilsonības (kā arī ar to saistīto tiesību un pamatbrīvību) zaudēšana, vai arī agrākās pilsonības dalībvalstij [..] ir pienākums, lai ievērotu Kopienas tiesības, savas valsts tiesības interpretēt un piemērot vai pat pielāgot tā, lai šādas tiesiskās sekas novērstu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo prejudiciālo jautājumu un otrā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu

- ³⁶ Ar pirmo jautājumu un kopā ar to izskatāmo otrā jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesības, konkrēti, EKL 17. pants, liedz dalībvalstij atņemt Savienības pilsonim naturalizācijas kārtībā ar viltu iegūtu šīs dalībvalsts pilsonību, ja ar šo atņemšanu ieinteresētajai personai tiek atņemts viņas Savienības pilsoņa statuss un ar to saistītās tiesības, padarot viņu par bezvalstnieku, ievērojot, ka, naturalizācijas kārtībā iegūstot šīs dalībvalsts pilsonību, attiecīgā persona zaudējusi savu izcelsmes dalībvalsts pilsonību.
- ³⁷ Visas Tiesai apsvērumus sniegušās valdības, kā arī *Freistaat Bayern* un Eiropas Kopienas Komisija uzskata, ka noteikumi par pilsonības iegūšanu un zaudēšanu ietilpst dalībvalstu kompetencē. Dažas no tām no tā secina, ka tāds lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu kā pamata prāvā esošais nevar ietilpt Savienības tiesību piemērošanas jomā. Šajā sakarā tās atsaucas uz Līguma par Eiropas Savienību Nobeiguma aktam dalībvalstu pievienoto Deklarāciju Nr. 2 par dalībvalstu pilsonību.

- 38 Vācijas un Austrijas valdības turklāt norāda, ka laikā, kad tika pieņemts lēmums par prasītāja pamata prāvā naturalizācijas kārtībā iegūtās pilsonības atņemšanu, viņš bija Vācijā dzīvojošs Vācijas pilsonis, uz kuru attiecās Vācijas iestādes izdots administratīvs akts. Pēc šo valdību domām, kurām piekrit Komisija, tā esot ar Savienības tiesībām nekādi nesaistīta tikai un vienīgi iekšzemes situācija, kurā tās nav piemērojamas tāpēc vien, ka dalībvalsts veic kādu pasākumu attiecībā uz kādu no saviem pilsoņiem. Apstāklis, ka tādā gadījumā kā pamata prāvā esošais ieinteresētā persona ir izmantojusi savas tiesības uz brīvu pārvietošanos pirms savas naturalizācijas, pats par sevi vien nevar būt pārrobežu aspekts, kam varētu būt nozīme saistībā ar minētās naturalizācijas kārtībā iegūtās pilsonības atņemšanu.
- 39 Šajā ziņā jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgai judikatūrai noteikt nosacījumus pilsonības iegūšanai vai zaudēšanai saskaņā ar starptautiskajām tiesībām ir katras dalībvalsts kompetencē (iepriekš minētais spriedums lietā *Micheletti* u.c., 10. punkts; 1999. gada 11. novembra spriedums lietā C-179/98 *Mesbah, Recueil*, I-7955. lpp., 29. punkts, kā arī 2004. gada 19. oktobra spriedums lietā C-200/02 *Zhu un Chen*, Krājums, I-9925. lpp., 37. punkts).
- 40 Protams, ka LES Nobeiguma aktam dalībvalstu pievienotā Deklarācija Nr. 2 par dalībvalstu pilsonību, kā arī Edinburgā 1992. gada 11. un 12. decembrī rīkotajā Eiropadomes sanāksmē valstu un valdību vadītāju pieņemtais lēmums par dažiem Dānijas sakarā ar LES izvirzītajiem jautājumiem, kuru mērķis bija noskaidrot dalībvalstīm īpaši svarīgu jautājumu, proti, noteikt uz pilsoņa jēdzienu attiecošos Savienības tiesību normu piemērošanas jomu *ratione personæ*, jāņem vērā kā EK līguma interpretācijas rīki, it īpaši, lai noteiktu tā piemērošanas jomu *ratione personæ*.
- 41 Tomēr, pat ja kāds jautājums ietilpst dalībvalstu kompetencē, gadījumos, kad piemērojamas Savienības tiesības, attiecīgajām valsts tiesību normām ir tās jāievēro (šajā sakarā skat. 1998. gada 24. novembra spriedumu lietā C-274/96 *Bickel un Franz, Recueil*, I-7637. lpp., 17. punkts (jautājumā par valsts tiesisko regulējumu krimināltiesību un kriminālprocesa jomā); 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-148/02 *Garcia Avello, Recueil*, I-11613. lpp., 25. punkts (jautājumā par valsts tiesību normām

attiecībā uz personas vārdu); 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-403/03 *Schempp*, Krājums, I-6421. lpp., 19. punkts (jautājumā par valsts tiesību normām attiecībā uz aplikšanu ar tiešajiem nodokļiem), kā arī 2006. gada 12. septembra spriedumu lietā C-145/04 Spānija/Apvienotā Karaliste, Krājums, I-7917. lpp., 78. punkts (jautājumā par valsts tiesību normām, kurās noteiktas personas, kurām ir tiesības balsot un tikt ievēlētām Eiropas Parlamenta vēlēšanās)).

- 42 Skaidri redzams, ka tāda Savienības pilsoņa situācija, attiecībā uz kuru, kā tas noticis ar prasītāju pamata prāvā, kādas dalībvalsts iestādes pieņem lēmumu atņemt viņam naturalizācijas kārtībā piešķirto pilsonību pēc tam, kad viņš zaudējis citas dalībvalsts pilsonību, kura viņam bijusi sākotnēji, apstākļos, kad tā rezultātā var zaudēt EKL 17. pantā piešķirto statusu un ar to saistītās tiesības, pēc savas dabas un savu seku dēļ itilpst Savienības tiesību jomā.
- 43 Kā Tiesa ir vairākkārt noteikusi, Savienības pilsoņa statuss ir paredzēts kā dalībvalstu pilsoņu pamatstatuss (skat. it īpaši 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-184/99 *Grzelczyk*, *Recueil*, I-6193. lpp., 31. punkts, kā arī 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-413/99 *Baumbast* un *R*, *Recueil*, I-7091. lpp., 82. punkts).
- 44 EKL 17. panta 2. punkts ar šo statusu saista Līgumā paredzētos pienākumus un tiesības, tostarp pamatoties uz EKL 12. pantu visos gadījumos, kad *ratione materiae* piemērojamas Savienības tiesības (skat. it īpaši 1998. gada 12. maija spriedumu lietā C-85/96 *Martínez Sala*, *Recueil*, I-2691. lpp., 62. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Schempp*, 17. punkts).
- 45 Tādējādi, īstenojot savu kompetenci pilsonības jautājumos, dalībvalstīm jāievēro Savienības tiesības (iepriekš minētais spriedums lietā *Micheletti* u.c., 10. punkts; iepriekš minētais spriedums lietā *Mesbah*, 29. punkts; 2001. gada 20. februāra spriedums lietā C-192/99 *Kaur*, *Recueil*, I-1237. lpp., 19. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Zhu* un *Chen*, 37. punkts).

- 46 Šajos apstākļos Tiesai jālemj par iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas attiecas uz nosacījumiem, kādos savas pilsonības zaudēšanas rezultātā Savienības pilsonis var zaudēt šo Savienības pilsoņa statusu un tādējādi viņam var tikt atņemtas ar to saistītās tiesības.
- 47 Šajā ziņā iesniedzējtiesa būtībā interesējas par šā sprieduma 45. punktā minētajā Tiesas judikatūrā veikto atrunu, ka dalībvalstīm, īstenojot savu kompetenci pilsonības jomā, jāievēro Savienības tiesības, un šīs atrunas sekām tādā gadījumā kā pamata prāvā esošais.
- 48 Atruna, ka jāievēro Savienības tiesības, nebūt nav pretrunā Tiesas jau atzītajam un šā sprieduma 39. punktā atgādinātajam starptautisko tiesību principam, saskaņā ar kuru noteikt pilsonības iegūšanas un zaudēšanas nosacījumus ir dalībvalstu kompetencē, bet gan nosaka principu, saskaņā ar kuru attiecībā uz Savienības pilsoņiem šīs kompetences īstenošana, ciktāl tā skar Savienības tiesību sistēmā piešķirtās un aizsargātās tiesības, kā tas it īpaši ir tāda lēmuma par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu kā pamata lietā esošais gadījumā, ir pakļauta pārbaudei tiesā attiecībā uz Savienības tiesībām.
- 49 Atšķirībā no lietā, saistībā ar kuru taisīts iepriekš minētais spriedums lietā *Kaur*, esošās prasītājas, kurai no Savienības pilsoņa statusa izrietošās tiesības nevarēja atņemt tāpēc, ka viņa neatbilda Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pavalstnieka definīcijai, prasītājam pamata prāvā neapstrīdami bijusi Austrijas un pēc tam Vācijas pilsonība un tādēļ arī minētais statuss un ar to saistītās tiesības.
- 50 Tomēr, kā apgalvojušas arī vairākas Tiesai apsvērumus sniegušās valdības, ja tāds lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu kā pamata prāvā esošais ir pamatots ar krāpšanu, ko ieinteresētā persona izdarījusi attiecīgās pilsonības iegūšanas procedūrā, šāds lēmums varētu būt saderīgs ar Savienības tiesībām.

- 51 Lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu krāpniecisku darbību dēļ atbilst vispārēju interešu apsvērumam. Šajā ziņā dalībvalsts ir tiesīga vēlēt aizsargāt īpašās solidaritātes un lojalitātes attiecības ar saviem pilsoņiem, kā arī pilsonības saiknes pamatā esošo tiesību un pienākumu savstarpējību.
- 52 Šo secinājumu, ka tādos apstākļos kā pamata prāvā esošie pieņemts lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu ir principā likumīgs, nostiprina atbilstīgās Konvencijas par apatridisma samazināšanu tiesību normas. Tās 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka personai var atņemt līgumslēdzējas valsts pilsonību, ja viņa šo pilsonību ieguvusi, sniedzot nepatiesas ziņas vai kā citādi ar viltu. Arī Eiropas Konvencijas par pilsonību 7. panta 1. un 3. punktā līgumslēdzējai valstij nav aizliegts personai atņemt tās pilsonību, pat ja tā tādējādi kļūst bezvalstnieks, ja šī pilsonība ir iegūta ar viltu, sniedzot nepatiesu informāciju vai noklusējot jebkuru būtisku faktu, kas attiecas uz šo personu.
- 53 Minētais secinājums turklāt atbilst Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15. panta 2. punktā un Eiropas Konvencijas par pilsonību 4. panta c) punktā atkārtotajam vispārējam starptautisko tiesību principam, ka nevienam nevar patvaļīgi atņemt viņa pilsonību. Ja valsts kādam atņem pilsonību likumīgi konstatētas viņa krāpnieciskas rīcības dēļ, šāda atņemšana nav uzskatāma par patvaļu.
- 54 Lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu krāpniecisku darbību dēļ ir principā uzskatāms par savos pamatos likumīgu pat tad, ja šādas atņemšanas rezultātā attiecīgā persona zaudē ne tikai naturalizācijas dalībvalsts pilsonību, bet arī Savienības pilsonību.
- 55 Tomēr šādā gadījumā papildus pēc vajadzības veicamajai šā lēmuma samērīguma pārbaudei atbilstoši valsts tiesībām iesniedzējtiesas ziņā ir arī pārbaudīt, vai pamata

prāvā esošajā lēmumā par atņemšanu ir ievērots samērīguma princips saistībā ar tā ietekmi uz attiecīgās personas stāvokli Savienības tiesībās.

- 56 Tādēļ, ievērojot nozīmi, kāda primārajās tiesībās tiek piešķirta Savienības pilsoņa statusam, lēmuma par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu izvērtējumā jāņem vērā sekas, kuras ar šo lēmumu var iespējami tikt radītas ieinteresētajai personai un attiecīgajā gadījumā tās ģimenes locekļiem saistībā ar ikvienam Savienības pilsonim piederošo tiesību zaudēšanu. Šajā ziņā tostarp jāpārbauda, vai šī zaudēšana ir attaisnota, ņemot vērā šīs personas izdarītā pārkāpuma smaguma pakāpi, no lēmuma par pilsonības piešķiršanu naturalizācijas kārtībā līdz lēmumam par tās atņemšanu pagājušo laiku, kā arī ieinteresētās personas iespēju atgūt savu sākotnējo pilsonību.
- 57 Kas attiecas konkrēti uz šo pēdējo aspektu, nevar uzskatīt, ka dalībvalstij, kuras pilsonība tikusi iegūta ar viltu, būtu pienākums saskaņā ar EKL 17. pantu atturēties no naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanas tāpēc vien, ka ieinteresētajai personai nav atguvusi savas izcelsmes dalībvalsts pilsonību.
- 58 Tomēr valsts tiesai jāizlemj jautājums par to, vai, ņemot vērā visu būtisko apstākļu kopumu, lai ievērotu samērīguma principu, pirms šāda lēmuma par naturalizācijas kārtībā iegūtas pilsonības atņemšanu stāšanās spēkā ieinteresētajai personai būtu jāatvērš saprātīgs termiņš, lai tā varētu mēģināt atgūt savas izcelsmes dalībvalsts pilsonību.
- 59 Ievērojot iepriekš izklāstīto, uz pirmo jautājumu un otrā jautājuma pirmo daļu jāatbild, ka Savienības tiesības, tostarp EKL 17. pants, neliedz dalībvalstij atņemt Savienības pilsonim naturalizācijas kārtībā iegūtu šīs dalībvalsts pilsonību, ja tā tikusi panākta ar viltu, ja vien šajā lēmumā par atņemšanu tiek ievērots samērīguma princips.

Par otrā prejudiciālā jautājuma otro daļu

- ⁶⁰ Ar otrā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai gadījumā, ja attiecībā uz Savienības pilsoni, kurš atrodas situācijā, kas ir līdzīga prasītāja pamata prāvā esošajai, tiek pieņemts lēmums par naturalizācijas kārtībā iegūtās pilsonības atņemšanu, un tā rezultātā viņš var zaudēt savu Savienības pilsoņa statusu, Savienības tiesības, tostarp EKL 17. pants, jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij, kuras pilsonība viņam bijusi sākotnēji, ir pienākums interpretēt savu valsts tiesisko regulējumu tādā veidā, lai novērstu šo zaudēšanu, viņam ļaujot šo pilsonību atgūt.
- ⁶¹ Šajā gadījumā jānorāda, ka pilsonības, ko prasītājs pamata prāvā naturalizācijas kārtībā ieguvis Vācijā, atņemšana nav kļuvusi nepārsūdzama un ka jautājumā par viņa statusu dalībvalsts, kuras pilsonība viņam bijusi sākotnēji, proti, Austrijas Republika, nav pieņēmusi nekādu lēmumu.
- ⁶² Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā jāatgādina, ka no šā sprieduma izrietošie principi attiecībā uz dalībvalstu kompetenci pilsonības jautājumos, kā arī to pienākumu šīs kompetences īstenošanā ievērot Savienības tiesības attiecas gan uz naturalizācijas dalībvalsti, gan uz sākotnējās pilsonības dalībvalsti.
- ⁶³ Tomēr Tiesa nevar spriest par to, vai Savienības tiesībās netiek pieļauts lēmums, kurš vēl nav pieņemts. Kā tiesas sēdē norādījusi Austrijas valdība, iespējams, ka Austrijas iestādēm nāksies pieņemt lēmumu jautājumā par to, vai prasītājs pamata prāvā atgūst savu sākotnējo pilsonību un, kad tas būs ticis pieņemts, Austrijas tiesām nāksies pēc vajadzības izvērtēt tā likumību, ievērojot no šā sprieduma izrietošos principus.

- ⁶⁴ Nemot vērā iepriekš izklāstīto, šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā par otrā jautājuma otro daļu nav jālemj.

Par tiesāšanās izdevumiem

- ⁶⁵ Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Savienības tiesības, tostarp EKL 17. pants, neliedz dalībvalstij atņemt Eiropas Savienības pilsonim naturalizācijas kārtībā iegūtu šīs dalībvalsts pilsonību, ja tā tikusi panākta ar viltu, ja vien šajā lēmumā par atņemšanu tiek ievērots samērīguma princips.

[Paraksti]